

Психологічний
супровід дітей з
особливими освітніми потребами
в умовах ЗНЗ

Кіровоградська
державна педагогічна академія ЗОШ №80
Абелюк Т.А.
2012р.

Задержка психического развития (ЗПР)

Замедление темпа развития психики ребёнка, выражающееся в недостаточности общего запаса знаний, незрелости мышления, преобладании игровых интересов, быстрой пресыщаемости интеллектуальной деятельности.

Синдром временного отставания развития психики в целом или отдельных ее функций, замедление темпа реализации потенциальных возможностей организма.

Причины возникновения

•биологические

- *различные варианты патологии беременности (тяжелые интоксикации, резус-конфликт и др.);*
- *недоношенность ребенка;*
- *родовые травмы;*
- *различные соматические заболевания;*
- *нетяжелые мозговые травмы.*

•социально-психологические

- *ранний отрыв ребенка от матери и воспитание в полной изоляции в условиях социальной депривации;*
- *дефицит полноценной, соответствующей возрасту деятельности: предметной, игровой, общение со взрослыми и т.д.;*
- *искажение условий воспитания ребенка в семье (гипоопека, гиперопека), авторитарный тип воспитания.*

Классификация основных типов ЗПР (К.С. Лебединская)

Классификация задержки психического развития Лебединской К.С. разработана на основе учета этиологии и патогенеза основных форм ЗПР.

Основные типы задержки психического развития

- ❖ конституционального генеза
- ❖ психогенного генеза
- ❖ соматогенного генеза
- ❖ церебрально-органического генеза

•ЗПР

•конституционального генеза

- *К данному типу ЗПР относят наследственно обусловленный психический, психофизический инфантилизм – гармонический либо дисгармонический. В обоих случаях у детей преобладают черты эмоционально-личностной незрелости, «детскость» поведения, живость мимики и поведенческих реакций. Расстройства поведения при дисгармоническом инфантилизме проявляются в аффективных вспышках, склонности к демонстративному поведению, истерическим реакциям.*

•ЗПР

•соматогенного генеза

- *Данный тип задержки психического развития обусловлен хроническими соматическими заболеваниями внутренних органов ребенка - сердца, почек, печени, легких, эндокринной системы и др. Часто они связаны с хроническими заболеваниями матери. Перенесенные инфекционные заболевания ребенком в первый год жизни. Психическое развитие этих детей тормозится в первую очередь стойкой астенией, которая резко снижает общий психический и физический тонус. На фоне астении развивается неуверенность, робость, безинициативность, капризность, боязливость.*

•ЗПР

•психогенного генеза

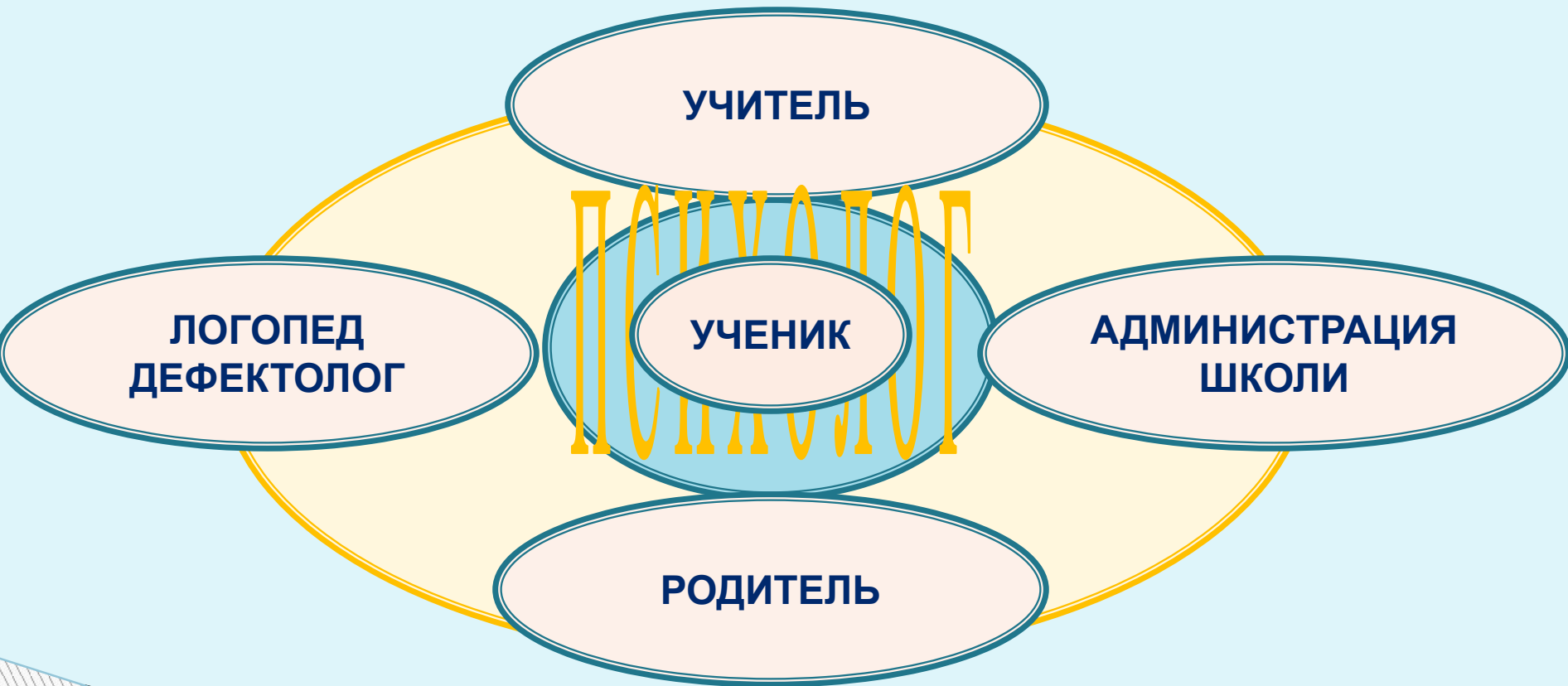
- *Данный вид ЗПР связывается с неблагоприятными условиями воспитания, ограничивающими либо искажающими стимуляцию психического развития ребенка на ранних этапах его развития. Отклонения в психофизическом развитии детей при данном варианте определяются психотравмирующим воздействием среды. ЗПР психогенного генеза может быть связан с социальным сиротством, культурной депривацией, безнадзорностью. Очень часто данный тип ЗПР возникает у детей, воспитываемых психически больными родителями, прежде всего матерью. Нарушения познавательной деятельности у таких детей обусловлены бедным запасом их представлений об окружающем мире, низкой работоспособностью, лабильностью нервной системы, несформированностью произвольной регуляции деятельности, специфическими особенностями поведения и психики.*

•ЗПР

•церебрально-органического генеза

- *Данный тип ЗПР встречается наиболее часто и вызывает у детей ярко выраженные нарушения в их эмоционально-волевой и познавательной деятельности в целом. Выделяются два основных клинико-психологических варианта ЗПР данного генеза: 1) преобладают черты незрелости эмоциональной сферы по типу органического инфантилизма. Высшие психические функции при этом недостаточно сформированы, истощаемы и дефицитарны в звене контроля произвольной деятельности. 2) доминируют симптомы поврежденности: нарушения корковых функций и тяжелые нейродинамические расстройства. Регуляция психической деятельности ребенка нарушена не только в сфере контроля, но и в области программирования познавательной деятельности. Это приводит к низкому уровню овладения всеми видами произвольной деятельности. У ребенка задерживается формирование предметно-манипулятивной, игровой, продуктивной и учебной деятельности.*

Психологическое сопровождение учащихся классов ИПК

Диагностическая работа

- ❖ *Диагностика уровня развития познавательных процессов учащихся для обеспечения условий их дальнейшей коррекции. (Методика Равена, Кубики Коса, «Оперативная память», «Точки», «Корректирующая проба», «Словесные субтесты» (Амтхауэр).*
- ❖ *Отслеживание динамики развития познавательных процессов учащихся подготовительного - 9-го классов интенсивной педагогической коррекции.*
- ❖ *Исследование эмоционально-волевой сферы и общего развития личности учащихся. (Тест Айзенка, Диагностика акцентуаций характера у подростка (С.И. Подмазин), Тест Томаса, «Двор», Самооценка. Проективная методика Рене Жиля).*
- ❖ *Исследование социально-психологической готовности учащихся подготовительного класса к обучению в школе, 4 класса для перехода на 2 ступень обучения.*
- ❖ *Изучения уровня социально-психологической адаптации детей подготовительного класса, 5 класса с целью выявления учащихся группы «риска». (Проективная методика «Мой класс», «Дерево» Л.Н. Карпова, Тест школьной тревожности Филипса, Методика «Незаконченное предложение» Пономаренко, Мотивация).*
- ❖ *Изучение социально-психологического климата класса, определение статуса учащихся, их межличностных отношений с целью создания оптимальных условий для развития ученического коллектива.*
- ❖ *Изучение профессиональной ориентации и намерений учащихся 9 класса.*

Відстеження динаміки розвитку пізнавальної сфери учнів з підготовчого класу ЗПР 2009-2010 н.р.

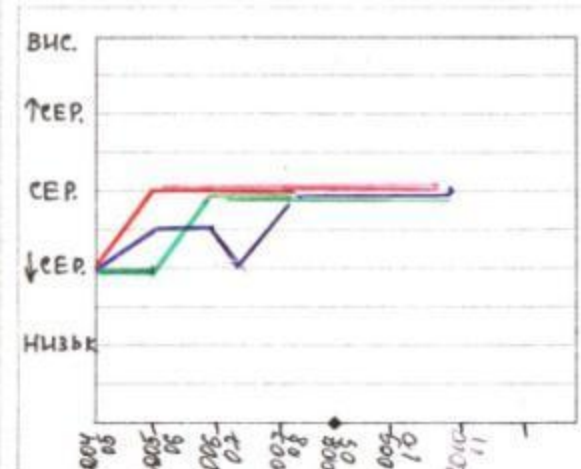
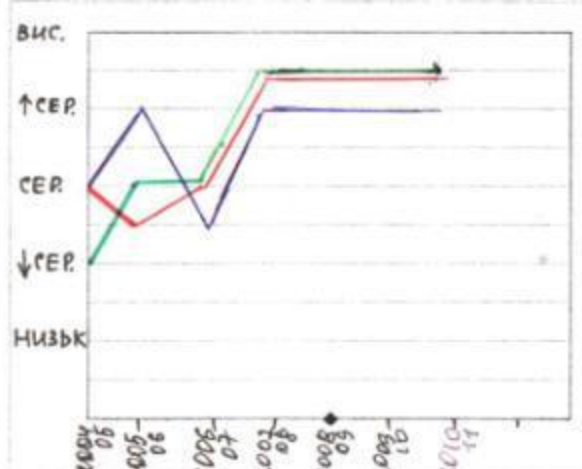
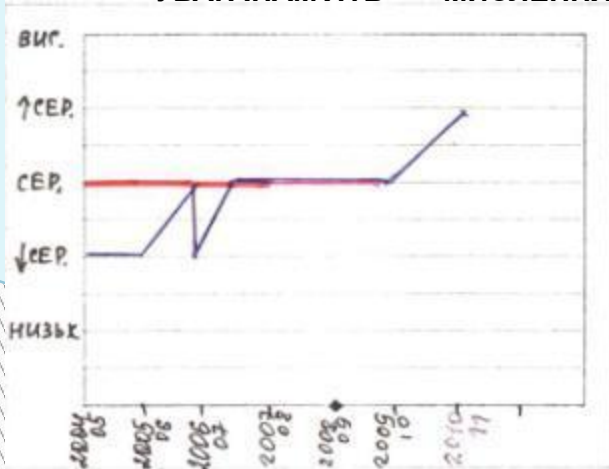
П.І.Б.	Пам'ять		Увага		Мислення			Спри- няття	Динаміка	Рівен ь
	Зор ова	Сл ухо ва	стійк ість	Обсяг	Невербальне аналіз-синтез	Вербаль. узагаль., класиф.	Виявлення закономірнос тей			
Гісцова Луїза	80	70	сер.	сер.	в. сер.	сер.	сер.		п – позитивне у – стабільна м – позитивне	сер.
Дудка Анастасія	50	40	низ.	низ.	н. сер.	низьк.	низьк.	поруш.	п- відс. у – відс. м – стаб.	низьк.
Коваленко Іван	60	60	низьк.	н. сер.	сер.	н. сер.	н. сер.		п- стаб. у – позит. м – позит.	н. сер.
Матлаков Максим	70	60	н. сер.	н. сер.	н. сер.	сер.	н. сер.		п – позит. у – стаб. м – позит.	н. сер.
Остапенко Вікторія	80	70	сер.	сер.	сер.	сер.	сер.		п – позит. у – позит. м – позит.	сер.
Сакирський Кирило	50	60	низьк.	н. сер.	н. сер.	н. сер.	низьк.	поруш.	п – позит. у – стаб. м – позит.	н. сер.
Уддін Атахар	80	70	сер.	сер.	в. сер.	сер.	сер.		п – стаб. у – стаб. м – позит.	сер.
Храмов Денис	50	40	низьк.	н. сер.	сер.	н. сер.	низьк.	поруш.	п - відсутня у – стаб. м – позит.	низьк.
Чубаров Артем	60	30	н. сер.	низьк.	н. сер.	н. сер.	низьк.	поруш.	п – позит. у – стаб. м – позит.	низьк.
Шевелев Олександр	70	70	сер.	сер.	сер.	сер.	н. сер.		п – позит. у – позит. м – позит.	сер.

ІНДИВІДУАЛЬНА КАРТКА РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ ДИТИНИ

ПІБ **Перевалова Юлія** д.н. **28.06.96**

Види досліджень та методика, що використовується		2-В 2004-2005	3-В 2005-2006	4-В 2006-2007	5-В 2007-2008	6-В 2008-2009	7-В 2009-2010	8-В 2010-2011			
Увага	стійкість (коректурна проба)	Н. серед.	Н. серед.	Серед.	Н. серед.	Серед.	Серед.	Серед.			
	обсяг	Серед.	Серед.	Серед.	Серед.	Серед.	Серед.	В. серед.			
Пам'ять	зорова	70%	90%	60%	60%	70%	70%	70%			
	слухова	50%	45%	60%	70%	90%	90%	90%			
	логічна	50%	70%	70%	70%	80%	90%	90%			
Мислення	вербальне (вилучення слова)	↓ Серед.	↓ Серед.	↓ Серед.	↓ Серед.	Серед.	Серед.	Серед.			
	здатність виявляти закономірності	Н. серед.	Серед.	Серед.	Серед.	Серед.	Серед.	Серед.			
	конструктивне (методика Равена)	Н. серед.	Н. серед. 24 б. = 94	Серед. 37 б. = 107	Серед. 41 б. = 98	Серед. 47 б. = 109	Серед. 49 б. = 110	Серед. 51 б. = 112			

УВАГА ПАМ'ЯТЬ МИСЛЕННЯ

Коррекционно- развивающие занятия

КЛАСС	ПРОГРАММА	ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ
Подготов- 4	Развивающие игры	<ul style="list-style-type: none">-- Развитие у детей ЗПР познавательной сферы: восприятия, мышления, памяти, воображения, внимания на основе индивидуальной диагностики всех процессов.--Формирование общеучебных умений и навыков.--Развитие адекватной оценочной деятельности, направленной на анализ собственного поведения и поступков окружающих людей.-- Повышения уровня самоорганизации и самоконтроля в учебной деятельности.--Развитие коммуникативных навыков.-- Развитие творческих способностей детей с ЗПР.
5	Курс развития познавательной, эмоционально – волевой сферы	<p><u>ЦЕЛЬ</u>: способствовать психологической адаптации пятиклассников с ЗПР к условиям средней школы.</p> <ul style="list-style-type: none">--Формирование мотивации самовоспитания и самораскрытия, чувства ответственности.-- Развитие способности адекватного всестороннего познания самого себя и других людей.-- Развитие социальных и коммуникативных умений, необходимых для установления межличностных отношений с новыми учителями и ровесниками.-- Изучения особенности приспособления к новым социально – педагогическим условиям обучения.-- Коррекция и развитие познавательной сферы.-- Повышение уровня самоорганизации в учебной деятельности.

КЛ АС С	ПРОГРАММА	ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ
6	Куря « Я, ты – мы»	<p><u>ЦЕЛЬ:</u> создание условий для самопознания и самовоспитания подростком у себя качеств ответственности, социальной компетентности, адаптированности к жизни, профилактика асоциального поведения.</p> <ul style="list-style-type: none"> -- Обучение учащихся конструктивным способам выхода из конфликтных ситуаций. -- Обучение приемлемым способам разрядки гнева и агрессивности. -- Обучение способам внутреннего самоконтроля и сдерживания негативных импульсов. -- Ознакомление с ориентирами по смене нежелательных и установки желательных привычек. -- Формирование позитивной моральной позиции.
7 - 8	Курс « Всё в твоих руках»	<p><u>ЦЕЛЬ:</u> обучение учащихся социально приемлемым способам удовлетворения потребности взаимодействия с окружающими. Самопознание и принятие своего «Я».</p> <ul style="list-style-type: none"> -- Формирование позитивного образа «Я» на основе самовосприятия. -- Самоисследование и рефлексия подростками собственных проблемных зон. -- Обучение конкретным социальным навыкам, снятие стереотипов и барьеров в общении. -- Формирование адекватной самооценки. -- Овладение приёмами саморегуляции неприятных эмоциональных состояний.
9	Курс « Я и общество: психологическая коррекция личности»	<p><u>ЦЕЛЬ:</u> способствовать успешному взаимодействию учащихся в разных социальных ситуациях, достижению ими поставленных целей и построению конструктивных отношений в обществе.</p> <ul style="list-style-type: none"> -- Социальная самоидентификация. -- Знакомство с разными социальными институтами и социальными ролями. -- Обучение конкретным социальным навыкам

Взаимодействие с учителями, работающими в классах ИПК

- ❖ **Ознакомление учителей с динамикой развития познавательных процессов учащихся и разработка единой стратегии действий с учетом особенностей развития детей.**
- ❖ **Координация соответствия стиля обучения учителей согласно индивидуально-психологических особенностей учащихся.**
- ❖ **Психолого-педагогический консилиум по вопросу социально психологической и познавательной готовности учащихся подготовительного класса к обучению в школе, 4-го класса к переходу на 2 ступень обучения.**
- ❖ **Проведение семинаров-практикумов по вопросу внедрения в учебный процесс развивающего блока попредметно.**

Визначення типових труднощів у навчанні молодших школярів (інформація для вчителів)

Феноменологія труднощів	Можливі психологічні причини
У письмових роботах пропускає літери	низький рівень розвитку фонематичного слуху; слабка концентрація уваги; несформованість прийомів самоконтролю
Нерозвиненість орфографічної зірності	низький рівень розвитку довільності; несформованість прийомів навчальної діяльності (уміння діяти за правилами); низький рівень розвитку та розподілу уваги; низький рівень розвитку короткочасної пам'яті; слабкий розвиток фонематичного слуху
Неуважність	низький рівень розвитку довільності; низький рівень розвитку уваги; низький рівень концентрації та стійкості уваги; домінантна мотивація навчання — ігрова
Труднощі у виконанні математичних завдань	низький рівень загального розвитку; слабке розуміння граматичних конструкцій; несформованість уміння орієнтуватися на систему ознак; низький рівень розвитку образного мислення
Труднощі у переказуванні тексту	несформованість уміння планувати свої дії; слабкий розвиток логічного запам'ятовування; низький рівень мовного розвитку; низький рівень розвитку логічних операцій (аналізу, узагальнення, систематизації);

Робота з учителями

Педради

Про результативність навчально – корекційної роботи класів ІПК та завдання її подальшого удосконалення.

(2006 р.)

Система роботи педколективу з подолання проблем учнів, що мають початковий рівень знань на I ст. навчання

(2007р.)

Проблема навчання дітей з особливими потребами та шляхи її розв'язання в умовах загальноосвітньої школи

(2009 р.)

Про підсумки реалізації цільової програми “ Особлива дитина ”

(2010 р.)

Перспективний план проведення семінарів та інших форм роботи з учителями та вихователями I ступеня навчання з проблеми роботи з учнями з початковим рівнем знань

2006-200

Семінар №1. (Січень)

Відповідальна – Паршакова І.Г., Кузьменко О.П.

- ❑ Технологія відстеження учнів з низькими навчальними можливостями.

Семінар №2. (Лютий)

Відповідальні - Попова Н.М., Паршакова І.Г., Кузьменко О.П.

- ❑ Розробка карток діагностики педагогічних та психологічних відставань та відпрацювання шляхів їх подолання.

2007-2008

„Круглий стіл ” учителів та вихователів ГПД по обміну досвідом роботи з учнями з низькими навчальними можливостями.

Листопад

„Круглий стіл ” з питань співпраці учителя – вихователя - логопеда – психолога – батьків з метою попередження неуспішності молодших школярів.

Лютий

2008-2009

Семінар №1. (Листопад)

Розробка „ Технологічної карти напрямків роботи з учнями з початковим рівнем навчальних досягнень на I ступені навчання” .

Семінар №1. (Березень)

Внутрішній моніторинг навчальних досягнень кожного учня та організація корекційної роботи як шлях забезпечення результативності у роботі з молодшими школярами (з досвіду роботи учителів Натхи В.А., Агапової Т.М., Зінченко Ж.І.)

Перспективний план

проведення семінарів та інших форм роботи з учителями та вихователями
I ступеня навчання з проблеми роботи з учнями
з початковим рівнем знань

Семінар №1. (Січень)

Відповідальна - Паршакова І.Г., Кузьменко О.П.

- Технологія відстеження учнів з низькими навчальними можливостями.

Семінар №2. (Лютий)

Відповідальні - Попова Н.М., Паршакова І.Г., Кузьменко О.П.

- Розробка карток діагностики педагогічних та психологічних відставань та відпрацювання шляхів їх подолання.

План

роботи психологічного практикуму для вчителів
та вихователів I ступеня навчання 2009-2010 н.р.

Керівник практикуму - Адамчук Т.А.

Заняття №1

Психолого - педагогічні особливості дітей з синдромом дефіциту уваги та гіперактивності.

листопад

Заняття №2

Форми і методи роботи з учнями з синдромом дефіциту уваги та гіперактивності.

лютий

Работа с родителями

- ❖ Групповые, индивидуальные консультации родителей по ознакомлению с уровнем и динамикой развития познавательной сферы детей, особенностями формирования их личности.
- ❖ Обсуждение роли родителей в общем процессе коррекции, развития детей.
- ❖ Изучение эмоционально-психологической атмосферы в семьях учащихся классов ИПК (собеседование, анкетирование).
- ❖ Проведение цикла лекций на темы:
 1. «Психолого-педагогическая характеристика детей, требующих особого внимания»
 2. «Влияние эмоциональной атмосферы в семье на психологическое развитие личности ребенка»
 3. «Трудности и особенности перехода учащихся на 2 ступень обучения. Требования к социально-психологической зрелости учащихся»
 4. «Подросток. Особенности психологических и физиологических изменений и их влияние на общее развитие личности»
 5. «Важность профессионального самоопределения с учетом индивидуальных способностей, интересов и склонностей»
- ❖ Ознакомление родителей с результатами психологических исследований профнаправленности учащихся. Изучение точки зрения родителей относительно выбора профессии их детей.

... ЗНАНИЕ И ПОНИМАНИЕ ПСИХОЛОГОМ, ПЕДАГОГОМ, РОДИТЕЛЯМИ ЗАКОНОМЕРНОСТЕЙ И ОСОБЕННОСТЕЙ РАЗВИТИЯ И ПОВЕДЕНИЯ ДЕТЕЙ С ЗПР – НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ ДЛЯ ВЫРАБОТКИ ПРАВИЛЬНОГО ПОДХОДА К ЭТИМ ДЕТЯМ С ТЕМ, ЧТОБЫ НАЙТИ АДЕКВАТНЫЕ И ЭФФЕКТИВНЫЕ ПРИЁМЫ, ПУТИ И МЕТОДЫ КОРРЕКЦИИ ИХ ЗАТРУДНЕНИЙ.